

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZSR/500/16/2012/KCH

Warszawa, 30 lipca 2012 roku

Szanowny Pan
dr Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do mojego poprzedniego wystąpienia z 19 maja 2011 roku o sygnaturze ZSR/500/5/2011/AM, w którym przedstawiłem uwagi związane z tworzeniem tzw. pokoi rodzinnych na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych, czyli miejsc, w których rodzice osadzeni w jednostkach penitencjarnych mogliby spotykać się z dziećmi, bez dodatkowego narażania małoletnich na traumatyczne przeżycia związane z widokiem więzienia, pragnę przedstawić moje aktualne spostrzeżenia.

W podnoszonych poprzednio uwagach wskazywałem na konieczność odpowiedniego dostosowania pomieszczeń w jednostkach penitencjarnych, tak aby dzieci, które odwiedzają swoich rodziców w warunkach więziennych nie były niepotrzebnie narażone na widok krat, zabezpieczeń więziennych, uzbrojonych funkcjonariuszy Służby Więziennej, czy też konieczność obcowania z pozostałymi osadzonymi. Sygnalizowałem wówczas, że niestety z docierających do mnie informacji wynika, że w wielu wypadkach takich miejsc wciąż brakuje, a dzieci nie mają możliwości swobodnego i bezpiecznego spędzania czasu z rodzicem.

Dostrzegając z jednej strony problem konieczności wprowadzenia zmian gwarantujących przestrzeganie oraz prawidłową realizację prawa dziecka do kontaktu z rodzicem pozbawionym wolności, a z drugiej strony napotykaną ze strony Służby Więziennej pewne trudności realizacyjne, które hamują kompleksową poprawę warunków więziennych, wyrażam nadzieję, że podejmowane ze strony Ministerstwa działania będą

sprzyjały przestrzeganiu praw dzieci odwiedzających w jednostkach penitencjarnych swoich rodziców.

Z tego też względu zwracam się do Pana Ministra o przedstawienie aktualnej informacji w zakresie poprawy warunków więziennych w kwestii widzeń rodzinnych w porównaniu do roku poprzedniego. W szczególności przedmiotem mojego zainteresowania pozostaje realizacja i przebieg wprowadzonych w jednostkach penitencjarnych programów: „Przyjazne miejsce – Dostosowanie pokoi i sal widzeń do kontaktu skazanych z ich dziećmi” oraz „ABCXXI-Cała Polska czyta dzieciom” – w zakresie promocji czytelnictwa wśród skazanych i ich dzieci.

Pragnę także nadmienić, że z docierających do mojego Biura sygnałów oraz z ostatnich doniesień medialnych wynika, że poza problemem dotyczącym odpowiednich miejsc, w których rodzice mogliby spotykać się z dziećmi na terenie zakładów karnych i aresztów śledczych, istotna pozostaje sprawa częstszego umożliwiania spotkań z małoletnimi ich ojcom, którzy są pozbawieni wolności. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w chwili obecnej dzieci mają znacznie częściej kontakt z pozbawionymi wolności matkami, niż z ojcami.

Należy podkreślić, że m.in. stosownie do przepisu art. 9 ust. 3 Konwencji Narodów Zjednoczonych o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 roku dziecko ma prawo do utrzymywania regularnych stosunków osobistych i bezpośrednich kontaktów z obojgiem rodziców, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to sprzeczne z najlepiej pojętym interesem dziecka. Najbardziej podstawowym i znaczącym celem, któremu służyć ma prawo do kontaktów, jest pielęgnowanie wzajemnej miłości rodzica i dziecka. Doświadczenie miłości ze strony rodzica, także na co dzień niesprawującego nad nim pieczy, ma dla prawidłowego rozwoju dziecka trudne do przecenienia znaczenie. Prawo do osobistej styczności powinno zapewnić dziecku, a także rodzicowi niesprawującemu opieki, możliwość umacniania poczucia więzi i przynależności do jednej rodziny.

Stąd też w mojej ocenie, z uwagi na zagwarantowanie dziecku prawa do kontaktu z każdym z rodziców oraz ze względu na treść art. 87a § 1 Kodeksu karnego wykonawczego, gdzie wskazuje się, iż wykonując karę wobec skazanych sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15, uwzględnia się w szczególności potrzebę inicjowania, podtrzymywania i zacieśniania ich więzi uczuciowej z dziećmi, niezbędne pozostaje umożliwienie rodzicom – niezależnie od ich płci – odpowiedniej ilości spotkań z dziećmi. Uważam, że podtrzymywanie więzi rodzinnej jest niezwykle istotne zarówno dla dziecka, jak i rodzica. Odgrywa ono również niezaprzeczną rolę w procesie przywracania osób skazanych społeczeństwu. Dlatego też wszędzie tam, gdzie kontakt taki jest zgodny z dobrem dziecka i nie narusza jego interesów, zwłaszcza gdy na taką formę

kontaktu jest zgoda samego dziecka i jego aktualnych opiekunów, bądź sądu rodzinnego, należy doprowadzić do jego realizacji.

W związku z powyższym, mając na celu wzmocnienie standardów ochrony praw dziecka oraz dostrzegając konieczność umożliwienia rodzicom i dzieciom wykonywania przysługujących im praw, na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6 poz. 69 z późn. zm.), zwracam się do Pana Ministra z prośbą o przeprowadzenie analizy zagadnienia oraz o poinformowanie o jej wynikach, jak również o podjętych działaniach.

Z wyrazami szacunku
Marek Piński

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 9 sierpnia 2012 r.

DWOiP-I-072-18/12

Pan

Marek Michalak

Rzecznik Praw Dziecka

Szanowny Panie Rzeczniku.

W odpowiedzi na pismo z dnia 30 lipca 2012 r. o sygnaturze ZSR/500/16/2012/KCH, dotyczącym przedstawienia aktualnej informacji w zakresie widzeń rodzinnych w jednostkach penitencjarnych, w szczególności kontaktu mężczyzn ze swoimi dziećmi, uprzejmie informuję, że kwestia realizacji prawa dziecka do kontaktu z rodzicem pozbawionym wolności jest jednym z priorytetowych zadań realizowanych przez podległą mi Służbę Więzienną.

Zadanie to realizowane jest m.in. poprzez wydzielanie miejsc w jednostkach penitencjarnych przystosowanych i odpowiednio wyposażonych do potrzeb dzieci w salach widzeń. W porównaniu do roku poprzedniego, liczba jednostek penitencjarnych wyposażonych w takie miejsca wzrosła ponad dwukrotnie – w roku 2011 takie miejsca funkcjonowały w 52 jednostkach penitencjarnych, według stanu na dzień 2 sierpnia 2012r. już w 118 zakładach karnych i aresztach śledczych (w sumie 147 takich miejsc).

W roku 2011 z inicjatywy Centralnego Zarządu Służby Więziennej, została podjęta współpraca z Fundacją „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”. Głównym celem projektu „Czytanie w więzieniu – książka pomostem do rodziny i świata bez krat” jest przywrócenie więzi pomiędzy osobami pozbawionymi wolności a ich dziećmi poprzez czytanie dzieciom przez rodziców podczas widzeń. Dzięki wsparciu Fundacji w 130 jednostkach penitencjarnych kąciki czytelnicze

w salach widzeń przeznaczone dla dzieci zostały wyposażone w książki, zabawki oraz materiały do rysowania.

Jeżeli chodzi o projekt „Przyjazne miejsce – Dostosowanie pokoi i sal widzeń do kontaktu skazanych z ich dziećmi”, który ma być finansowany z Norweskiego Mechanizmu Finansowego – jest on traktowany priorytetowo przez Służbę Więzienną. Celem projektu jest kompleksowa poprawa warunków odbywania widzeń osób pozbawionych wolności z dziećmi w jednostkach penitencjarnych w całym kraju, w tym doposażenie 24 pomieszczeń do odbywania widzeń rodziców z dziećmi (tzw. pokoi rodzinnych). Środki przeznaczone na realizację tego projektu zostaną niezwłocznie uruchomione po podpisaniu umów ze stroną norweską przez Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Zadania związane z realizacją prawa dziecka do kontaktu z rodzicem pozbawionym wolności oraz poprawy jego jakości wykonywane są również poprzez grupowe programy resocjalizacyjne integracji rodzin, adresowane do skazanych rodziców. Według stanu na dzień 2 sierpnia 2012 r. w 95 wyżej wymienionych programach, uczestniczyło łącznie 1468 skazanych, w tym 92 kobiety oraz 1376 mężczyzn.

Cele powyższych programów obejmują min: kształtowanie nowych form komunikacji z dzieckiem, zapobieganie wycofywaniu z roli ojca, edukację w zakresie właściwych postaw rodzicielskich, kształtowanie poczucia odpowiedzialności za relacje z rodziną, umożliwienie dodatkowych, zorganizowanych spotkań skazanych z dziećmi w ramach świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Dnia Matki, Dnia Ojca, Dnia Dziecka oraz w ramach uczestnictwa w programie.

Ponadto kadra penitencjarna (wychowawcy, psychologzy) podejmuje oddziaływania indywidualne wobec osób pozbawionych wolności, służące podtrzymywaniu, poprawie, a w niektórych przypadkach także nawiązaniu relacji rodzinnych, realizacji obowiązku alimentacyjnego.

Odnosząc się do kwestii widzeń skazanych sprawujących stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15 stwierdzić należy, że przepisy kodeksu karnego wykonawczego w tym przedmiocie nie różnicują praw osoby odbywającej karę pozbawienia wolności w zależności od płci rodzica, co oznacza, iż zarówno skazana matka, jak i skazany ojciec, ma prawo do takiego widzenia.

W rzeczywistości kontakty dzieci z rodzicem w jednostkach penitencjarnych mają miejsce częściej z matkami niż ojcami. Podkreślić należy, że sytuacja taka nie jest spowodowana brzmieniem aktualnie obowiązujących przepisów. Nie należy też łączyć jej z wyposażeniem jednostek penitencjarnych w tzw. pokoje rodzinne czy działaniami Służby Więziennej. Częstsze kontakty dzieci z matkami pozbawionymi wolności niż z ojcami mogą wynikać z faktu, iż część skazanych ojców nie jest zainteresowana utrzymywaniem kontaktów w postaci widzeń z rodziną lub osobami najbliższymi, w tym ze swoimi dziećmi. Nie można także wykluczyć, iż rodzice małoletniego dziecka, mając na uwadze jego dobro, ukrywają przed osobami z najbliższego otoczenia fakt odbywania kary pozbawienia wolności przez jedno z rodziców.

Ilość widzeń skazanych regulowana jest w kodeksie karnym wykonawczym i uzależniona jest od rodzaju zakładu karnego, w którym przebywają. Zgodnie z art. 90 pkt 6 k.k.w. skazany odbywający karę w zakładzie karnym typu zamkniętego może korzystać z dwóch widzeń w miesiącu, skazany odbywający karę w zakładzie karnym typu półotwartego może korzystać z trzech widzeń w miesiącu (art. 91 pkt 8 k.k.w.). Powyższe widzenia mogą być połączone, za zgodą dyrektora zakładu karnego. W zakładzie karnym typu otwartego, zgodnie z art. 92 pkt 10 k.k.w. skazany może korzystać z nieograniczonej liczby widzeń. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż skazani sprawujący stałą pieczę nad dzieckiem do lat 15, mają prawo do dodatkowego widzenia tj. niezależnie od typu zakładu karnego, w którym przebywają.

Podsumowując powyższe pragnę podkreślić, że działania mające na celu poprawę warunków i jakości kontaktów dzieci z rodzicami pozbawionymi wolności

będą w dalszym ciągu realizowane. Zapewniam także, iż fakt częstszych kontaktów dzieci z matkami niż ojcami pozbawionymi wolności nie ma związku z przyjętymi rozwiązaniami organizacyjnymi oraz prawnymi.

2 parzyciem
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
A. Chmielewski
Stanisław Chmielewski
SEKRETARZ STANU